№ 87 Ausgabe B.

ГОМАН

Цана з перасылкай і дастаукай да хаты:

на 1 год—10 м. 80 фэн., на ½ году—5 м. 40 ф., на 3 месяцы — 2 м. 70 ф., на 1 мес. — 90 фэн.

Беларуская Віленская часопісь

выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Віленская 33.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цана абвестак:

на 4-ай старане за радок дробнымі літарамі — 25 фэніг.; дробныя абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 87 (283). Год III. Вільня, 5 лістапада 1918 г. Цана 10 фэн. (5 кап.)

ТЭЛЕГРАМЫ.

БЕНА (В.Т.Б.). 3.XI. **Урадова.** Важнейшыя пункты замірэньня гэткія: Спын вайны на сухапуці ў вадзе і ў паветры. Дэмобілізацыя аўстрыяцкай арміі на ўсім фронце ад Паўночнага мора да Чорнага. Палавіна ўсіх ваенных і артылерыйскіх матар'ялаў перадаецца саюзьнікам. Саюзьнікі маюць права праезду па ўсіх аўстрыяцкіх чыгунках. Нямецкія войскі пакідаюць аўстрыяцкую зямлю не пазьней 15 дзён. Аўстрыя аддае ўсіх ваенна-палонных. Аўстрыя выдае 15 падводных лодак, 3 броненосы, 3 лёгкіх крэйсэры, 9 контрмінаносаў і 6 монітороў на Дунаі; рэшта аўстрыяцкага флоту разброіваецца. Саюзьнікі займаюць усе сухапутныя і марскія ўкрапленьні, вэрфі і арсэналы.

ЛОНДОН. 2.XI. Асквіт меў прамову, у каторай, між іншым, сказаў: «надзеі на дапяцце англіцкіх ваенных мэт павялічаваюцца. І ўсходняй Эўропе творацца новыя гасударствы. Англія згодзіцца толькі на такі мір, каторы на заўсёды зьнішчыць чэстолюбства непрыяцеляў Англіі і зробіць немагчымай падобную вайну.

ЛОНДОН. «Times» 4.XI. друкуе стацьцю лёрда Нордкліфа, каторы наказавае гэткія варункі Англіі: Зварот Эльзас-Лётарынгіі Францыі. Усе народы Аўстрыі дастаюць права вольнага голасу між вольнымі народамі. Немцы пакідаюць усе бышыя расейскія землі. Саюзьнікі прымуць меры для таго, каб усе нацыянальнасьці бышай Расеі маглі ўстанавіць самі сваю форму праўленьня. Турэцкае панаваньне над натурэцкімі нацыянальнасьцямі зьніштажаецца. Немцы адбудоваваюць усе затопленыя падводнымі лодкамі караблі. Б. нямецкія палонныя Нямеччыне не варочаюцца.

БУДАПЭШТ (В.Т.Б.). 3.XI. Эрцгэрцог Язэп і сын прысягнулі нацыянальнай Радзе. Популярнасьць эрцгэрцога і яго сына павялічаваецца з кожнай гадзінай.

БЭРЛІН. 3.XI. На Італьянскім фронце нямецкага войска балей няма.

БЭРН. Небяспечная большэвіцкая агітатарка Ангэліка Баладанова прыехала ў Швайцарыю і перадала італьянскім рэвалюцыянерам некалькі мільёнаў на пропаганду большэвізма ў Італіі.

ВЕНА (В.Т.В.). 3.XI. Рада нямецкай дзяржавы ў Аўстрыі прыняла рэзалюцыю, у каторай кажа аб вернай дружбе за Нямеччыны. Рада спадзяецца на супольнасьць аўстрыяцкіх немцаў з Нямеччынай.

ШТОКГОЛЬМ. 31.XI. Сібірскі ўрад у Омску зрабіў набор у 600 тысяч навабранцаў. Гэнае войска разам з саюзьніцкімі войскамі павінна зьнішчыць большэвізм.

КІЕЎ (В.Т.Б.). 2.XI. Кіеўскія газэты вельмі вітаюць просьбу ўкраінскага ураду пакінуць нямецкія войскі ў Украіне. Быцьцё нямецкіх войск у Украіне абараніла украінскі народ ад голаду, забіўства і зьніштажэньня культуры і патрэбна для ўсіх слаёў насяленьня.

ВЕНА. 4.IX. Бышы баўгарскі цар, Барыс, прыяжджае сюды.

КЕЛЬН (В.Т.Б.). 2.XI. 31 кастрычніка непрыяцельскія лётальнікі атакавалі места Бонн, пры гэтым забіта 27 чал. і цяжка ранена 35 чал.

Дэлегацыя Рады Беларускае Народнае Рэспублікі.

На пасяджэньні сваім 22 кастрычніка Рада Беларускае Народнае Рэспублікі выбрала дэлегацыю ў Бэрлін і Швайцарыю. У дэлегацыю выбраны: старшыня Рады Рэспублікі Я. Лёсік, а таксама Б. Скірмунт, І. Луцкевіч, Савіч і Каплан. Дэлегацыя між іншым перадасьць ваюючым і нэўтральным гасударствам адозву Р. Б. Н. Р. аб прызнаньні незалежнасьці Беларусі. З Швайцарыі гэткая адозва будзе перасланa амэрыканскаму прэзыдэнту Вільсону. 26-га кастрычніка апошнія члены дэлегацыі ўжо выехалі.

Вільня, 5 лістапада 1918.

Ад працы нашай у гэты гістарычны час залежыць доля беларускага народу на цэлыя сотні гадоў. Дзеля гэтага мы ўсе павінны злучыцца і напяць усе свае сілы, каб споўніць сваю павіннасьць перад народам. Кірунак працы кожнага беларуса ясны — гэта незалежнасьць Беларусі. Толькі ў незалежнай Беларусі дэмократычны беларускі ўрад здаволіць усе патрэбы беларускага народу.

Усякае адданьне часьці або цэлай Беларусі пад уладу таго ці іншага чужога народу будзе паняволеньнем беларускага народу. Нам здаецца, што аб Польшчы і гаварыць навет ня трэба. Калі-б Беларусь была прылучана да Польшчы, то наш сялянін цягнуў-бы вечнае ярмо няволі. Палажэньне яго ня толькі не палепшала-б, але яшчэ шмат пагоршала-б. Зусім пэўна, што палякі такую паваліб палітыку, што беларускі сялянін ня змог-бы ўдзяржаць свае зямлі і мусіў-бы яе ўступіць калоністам мазуром з Польшчы, каторых палякі маняцца перасяліць на Беларусь некалькі мільёнаў. Нічога добрага ня можа спадзявацца беларускі народ і ад Расеі. Што большэвікі ня могуць даць дабра, гэтаму сьведкай сама Расея, адкуль ня толькі ўцекае непрацоўная і працоўная інтэлігэнцыя, але дзе ўсім стала жыць блага і дзе наракаюць на благое жыцьцё і работнікі і сяляне. Калі-ж бы аднак хто думаў, што большэвікі палепшаць долю працоўнаму народу, дык ён павінен ведаць, што яны ня могуць у Расеі аставацца заўсёды, што дні большэвікоў палічаны, што яны толькі да часу пануюць і калі іх ня скінуць самі рускія, то скіне коаліцыя. Кожны, хто хоць трохі разьбіраецца ў палітыцы, скажа, што большэвікі доўга аставацца ня змогуць. А ня будзе большэвікоў, то ў Расеі будзе ўзноў цар; гэта зусім пэўна. А тады разьвітайся з усім палепшаньнем долі народу, узноў наш гарапашнік будзе змушаны цягнуць тое гаротнае беспрасьветнае жыцьцё, якое было дагэтуль. Але наш народ дзіця і, прайшоўшы мукі вайны і салодкасьць большэвіцкага раю, часьць яго часамі гатова ўзноў вярнуцца да таго ўсё-ж ткі лягчэйшага жыцьця, каторае было прад вайной пры цары. Змучаны гэтым цяжкім часам народ ня ведае, што ён можа сабе здабыць шмат лепшую долю за тую, што была да вайны. З гэтага няўзнаньня народу карыстаюць людзі, для каторых ня дорага народнае дабро. Чуваць, што ў некаторых мясцох праваслаўныя сьвяшчэнікі вядуць агітацыю за цара і Расею. Гэткія сьвяшчэннікі да вайны былі сьляпымі слугамі цара і шпіонілі ўсюды за народам ня менш за паліцыю. Што не хацелі яны добра народу, гэта відаць хоць-бы з таго, што як немцы наступалі, то яны пакінулі народ адзін на долю і нядолю, а самі ўцяклі. Праваслаўныя, між каторымі вядзецца гэткая агітацыя, павінны ведаць, што гэткім сьвяшчэннікам даражэй цар і аб'едкі з маскоўскага стала, чымся вера і справы праваслаўнай царквы, бо царквы-ж і народ яны былі пакінулі.

Тых людзей, што агітуюць за Маскоўшчыну мы ня будзем пераконаваць, што іх работа шкодная, бо яны гэта самі добра ведаюць і словы нашыя адлятуцца ад іх, як гарох ад сьцяны. Для іх дабро народу нічога ня значыць, абы ім было ляпей. За тое ўсе тыя, каму дабро народу ляжыць на сэрцы, павінны ведаць, што падобная агітацыя жмені непрыяцеляў беларускага гасударства вядзе да разарваньня Беларусі між Маскоўшчынай і Польшчай, а што за гэтым і да цяжкога паняволеньня беларускага народу.

Людзі, каторыя ў гэты мамэнт вядуць агітацыю за Расею ёсьць непрыяцелі і здраднікі народу і як з гэткімі ўсё грамадзянства з імі павінна паступаць.

Толькі злучэньне ўсіх сіл Беларускага Народу на грунце незалежнасьці Беларусі ўсьцярэжа ад разарваньня Беларусь і палягчыць долю народу.

А яны куюць новыя ланцугі.

Цяпер час, калі ўсе народы асвабаджаюцца ад векавога ўціску і няволі. Асвабаджаюцца народы Расеі, Турцыі, Аўстрыі і іншых гасударстваў. Асвабаджэньне паняволеных народаў знаходзіць спагад ува ўсім сьвеце. Ня толькі іншыя народы, але і іх урады заяўляюць, што ўжо прышоў час, калі кожны рарод можа мець сваё гасударства, што пасьля гэтай вайны ўсе народы павінны стаць вольнымі. Ня гледзячы на ўсё гэта польскія паны і цяпер у нас на Беларусі куюць кайданы для беларускага народу. «Monitor Polski» № 179 з 18 кас-

Проці польскай няволі.

ВАРШАВА. Газэты наказаваюць з Галічычны аб пачатку непрыяцельскіх дзеяньняў між украінскімі і польскімі войскамі. Львоў ваняты украінскімі палкамі. Жалезнадарожны мост праз Сан узарваны, украінцы занялі Перамышль. Украінская армія пад начальствам генэрала Гауса, пры каторай ёсьць эрц-гэрцог Вільгэльм, ідзе на Раву Рускую і Замосьце.

ЛЬВОЎ. 2.XI. У 4 гадз. нараніцы узброеныя украінскія салдаты занялі ўсе урадовыя і грамадзкія будынкі. Украінская вахта адабрала ў салдатоў іншых нацыянальнасьцей аружжа. Жалезнадарожныя, тэлеграфныя і тэлефонныя зносіны сьпынены. Намесьнік Галічычны арыштаваны. Апавяшчэньнямі Украінская Нацыянальная Рада заяўляе, што прыняла ўпраўленьне ўсходняй Галічынай. Між украінскімі і польскімі аддзеламі пачаліся стычкі. Украінскі камэндант места абвесьціў асаднае палажэньне.

трычніка прыводзіць тэкст адрэсу палякоў з Беларусі польскай Рэгенцыйнай Радзе аб абароне польскіх паноў на Беларусі ад большэвікоў. Адрэс падпісалі паны: Леон Любенскі, Эдмунд Івашкевіч, Міраслаў Обідзерскі, Вальдэмар Дэрналовіч, Маўрыс Патоцкі і прадстаўнік польскага камітэту ў Вільні, Эўстахі Сапега.

Мы добра ведаем, што ад большэвікоў трэба бараніцца, што іх ня можна ўпусьціць у свой край, але мы таксама ведаем, што ад аднэй няволі ня можна выбіраць другой і польскія паны ня маюць ніякага права гаварыць за беларускі народ. Тое, што ніхто іншы, але асабліва паны так рупяцца аб Польшчы, павінна як найляпей пераканаць нашага сяляніна, што не сяляніну дарога ў Польшчу. Каб не дапусьціць-жа большэвікоў зрабіць анархіі ў Беларусі, трэба арганізаваць сваё беларускае войска. Сваё войска абароніць незалежную Беларусь, а ў незалежнай Беларусі будзе абаспэчаны парадак і спакой і будуць здаволены ўсе патрэбы беларускага народу. **Я.**

У Вільні і ваколіцах.

× **Госьць з Менску.** У нядзелю 27 кастрычніка праездам заграніцу ў Вільні быў старшыня Рады Беларускае Народнае Рэспублікі, Я. Лёсік.

× З панядзелку Літоўская Тарыба засядае блізу без перарыву. Яна займаецца пытаньнямі аб арганізацыі Літвы. Пытаньне аб учасьці іншых нацыянальнасьцей у гэтай рабоце ўсё яшчэ не разьвязана.

× **Рэзалюцыі жыдоўскага мітынгу.** У чацьвер 31 кастрычніка на жыдоўскім мітынгу, каторы быў скліканы з пазваленьня немецкай ўлады левымі групамі, вынесены гэткія рэзалюцыі:

1. Пастаноўлена дамагацца ўтварэньня прадстаўніцтва м. Вільні складзенага з усіх нацыянальнасьцей (літвіноў, беларусаў, жыдоў, палякоў) у аднолькавай лічбе. У кожнай з нацыянальных груп павінны быць прадстаўлены таксама ўсе палітычныя і грамадзкія элемэнты левыя, правыя і цэнтр.

2. Запротэставана проціў улады Тарыбы над Вільняй.

3. Спомненае ў пункце першым прадстаўніцтва павінна заняцца склі́каньнем устаноўчага сойму для ўсяго краю.

× Уцекачы, што варочаюцца, могуць па прадлажэньню штадтгаўптмана не пазьней 30 лістапада падаць рэквізыцыйныя квіткі, каторыя ў іх ёсьць ад немецкага войска, ў аддзел рэквізыцый, Ягелёнская № 8, першы этаж.

× У віленскім жыдоўскім шпіталі пачынаюцца 15 лістапада курсы для сёстраў міласэрдзя. Курсы дарма. На курсы яшчэ прымаюць.

× Проці палявых мышэй і суслікаў цяпер самая пара весьці энэргічную барацьбу. Іх найляпей труціць фосфорнымі прэпаратамі.

× **Пагром?** Варшаўская жыдоўская газэта, „Moment“ наказавае, што ў Вільні быў крывавы пагром, пры гэтым былі два забітыя і каля сотні раненых. З Вільні ў Бэрлін паехала жыдоўская дэлегацыя, каб прасіць недапусьціць падобных здарэньняў.

Увага рэд. „Гомана“: нам аб гэтых здарэньнях нічога не вядома і „Moment“ стаўся ахвярай містыфікацыі.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошнія нді была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
31—1	+ 10,0°	+ 6,6°
1—2	+ 9,1°	+ 4,1°
2—3	+ 5,0°	+ 3,0°
3—4	+ 6,5°	+ 1,9°

З усяго Краю.

З Тарыбы.

З прычыны заявы п. Сьметоны, што намецкі ўрад лічыць учасьце ўсіх нацыянальнасьцей краю ў яго арганізацыі за ўнутраную справу Літвы. «Kow. Zeit.» піша, што немецкі рэйхсканцлер, наадварот, падчыркнуў патрэбу ўчасьця іншых нацыянальнасьцей пры ўтварэньні ўраду.

У сувязі з гэтым заседаньні 30 кастрычніка Тарыба выбрала камісію з Віленйшыса, Алёхны і Бізанскаса для прыгатаваньня матар'ялу ў справе ўчасьця ўсіх нацыянальнасьцей краю.

Асьвета ў цэнтральнай Беларусі.

Уся асьвета ў цэнтральнай Беларусі (Меншчына, Вітэбшчына і часьць Віленшчыны) цяпер у беларускіх руках. Асьветай кіруе колегія, складзеная з трох чалавек: профэсара Э. Карскага, прыват-доцэнта д-ра В. Іваноўскага і кандыдата філёлёгіі пецярбурскага унівэрсытэту Б. Тарашкевіча. Пад загадам праф. Э. Карскага ўсе сярэднія школы, пад загадам д-ра В. Іваноўскага школы адумысловыя (тэхнічныя аграномныя, каморніцкія і г. п.). Пад загадам Б. Тарашкевіча ўсе народныя школы.

Беларускія вучыцельскія курсы ў Менску.

Заместа паехаўшага дэлегатам у Бэрлін і Швайцарыю Я. Лёсіка на беларускіх вучыцельскіх курсах у Менску вучыць беларускай мовы Б. Тарашкевіч.

Беларуская мова ў духоўнай сэмінарыі.

У Менску ў каталіцкай духоўнай сэмінарыі ўведзена навучаньне беларускай мовы, літэратуры і гісторыі Беларусі. Профэсарам усёй беларушчыны (alba ruthenica) ёсьць кандыдат філёлёгіі пецярбурскага унівэрсытэту п. Б. Тарашкевіч.

Цённыя сілы зьбіраюцца.

З усіх старон Беларусі даходзяць дрэнныя чуткі. Варочаюцца з Расеі паны расейцы папы, русыфікатары і расейскія чыноўнікі. Трасуцца яны ўсе за свае кішэні і каб захаваць за сабой сваю маетнасьць яны арганізуюцца ў рускія камітэты.

Польскія паны ня сьпяць так сама.

Беларусы зьвярніце на гэта ўвагу!

Гдзе нашыя званы?

Расейцы адступаючы ўзялі з сабой з нашага краю вельмі шмат званоў. Як наказаваюць украінскія газэты, каля станцыі Боркі, недалёка ад Харкава ляжаць на адкрытым полі некалькі тысяч званоў ад малых да самых вялікіх. Напэўна там ёсьць між імі шмат званоў з беларускіх мест і вёсак.

Беларусы!

Сьвет гарыць. Цэлыя гасударствы лопаюцца. Цэлыя гасударствы будуюцца нанова. Ніхто ня ведае што будзе заўтра.

Можна толькі з пэўнасьцю сказаць што выйдуць жывымі з гэтай сусьветнай навальніцы толькі дужыя. Гора ўсім слабым.

Беларусы! Вы павінны быць дужымі.

Арганізуйце ўсюды беларускія рады. Робіце сходы па валасцёх выбірайце ў раду самых справядлівых людзей.

Грозны час падходзіць.

Хутка прыдзіцца Радам узяць увесь кірунак краем у свае рукі.

Слухайце голасу Цэнтральнай Беларускай Рады ў Вільні!

„Das neue Litauen“ перастала выходзіць.

Выдаваны баронам ф. дэр Ропп у Бэрліне журнал «das neue Litauen» з прычыны конфлікта між баронам Роппам і прэзыдыумам Тарыбы перастаў выходзіць.

Палякі аб палякох.

Польская социялістычная партыя (П. П. С.) ў Варшаве выдала патайную адозву: «Нашая буржуазія лічыць сябе ўжо сягоньня гаспадыняй Літвы і Беларусі і маніцца зрабіць з іх вежу для польскай бюрократыі і калонізацыйнай зямлёй для польскіх сялян».

Польскія фантазіі.

«Ziemia Lubelska» вырахавала, што паводле праграмы Вільсона (!?) будучая Польшча будзе абымаць балей за 300 тысяч квадратных кілёмэтраў з каля 30-ма міліёнамі жыхароў. З іх 23 міліёны палякоў.

Цікаўна было-б даведацца колькі „бела-палякоў“ будзе між гэтымі 23-ма міліёнамі?

Амністыя ўцёкшым палонным.

Загадам главнакамандуючага на ўсходзе ўсім ўцёкшым расейскім ваённа палонным у нашым краі, каторыя самахоць явяцца паліцыі ці жандармэрыі не пазьней 13 сьнежня, будзе дарована кара.

Польскія прэтэнзыі.

Польскі міністэр-прэзыдэнт, Сьвежынскі, апавясьціў праграму нова-

Што цяпер рабіць...

Як сьвет сьветам стаіць ніколі ня было яшчэ таго, што мы цяпер бачым. Прышоў час:

або жыць, або ня жыць.

Трэба шукаць выхаду з гэтага палажэньня.

Выхад адзін: *Спадзявацца толькі на свае сілы.*

Беларусы павінны дамагацца каб іхнае прадстаўніцтва — *Рада Беларуская у Вільні,* дастала магчымасьць кіраваць краем. Каб апека чужынцоў была спынена, каб голасу беларусаў слухулі ўсе, хто жыве ў нашым краі.

Да гэтай пары Рада была так заціснута, што праявіць сябе на колькі ёй хацелася не магла.

Глаўнай прычынай гэтага было тое, што ў Радзе было мала грошы. У той час як палякі і Літоўская Тарыба даставала грошы з краёвых сум на сваю работу, Рада Беларуская павінна была працаваць на прыватныя ахвяры.

Цяпер палажэньне крыху зьмяняецца.

Беларусам абяцалі даць магчымасьць працаваць і арганізаваць разам з літвінамі краёвы ўрад.

Усе беларусы павінны падтрымаць сваю Раду.

га ўраду, важнейшая задача катарага будзе здабыць вольную дарогу да мора.

ГОРАДНА. Ад красавіка да верасьня 1918 г. тут радзілася 130 хлопчыкаў, 144 дзяўчынкі, разам 274 асобы. Памёрла менш за 10-х гадоў 69 хлапцоў і 44 дзяўчыны, разам 113 асоб; вышэй 10-х гадоў 119 мужчын. роду і 92 жаноцкага роду, разам 211 асоб. У сельскім Горадненскім павеце радзілася 280 хлапцоў і 264 дзяўчынкі, разам 544 асоб. Памёрла меншых за 10 гад. — 125 хлапцоў і 103 дзяўчыны, разам 228; вышэй за 10 гадоў 193 мужчынскага і 182 жаноцкага роду, разам 375 асоб. Гэткім парадкам у Горадне памёрла за назвавы час 324 асобы, а ў сельскім павеце 603. Гэтак і ў месьце і на вёсцы у наш страшэнны час уміpae балей людзей, як родзіцца.

ГОРАДНА. На Пагулянцы № 2 ўначы выламалі хлеў і закалолі на месцы сьвіню. Вельмі дзіўна, што ніхто ў доме ня чуў крыку сьвіней.

ГОРАДНА. За паддзяржаньне патайной школы Селік Кімша, Моўша Лазоўскі і Ізраэль Любіч пакараны: першы па 20 дзён арышту, а другі і трэці па дзесяць дзён.

БЕЛАСТОК. На вагзале арыштавана 30 пудоў льнянога семя. Яно сконфіскована.

БЕЛАСТОК. Як усюды, так і тут уцекачы, што варочаюцца, не знаходзяць у сваіх асірацелых кватэрах ніводнага мэбля. Сваякі і «добрыя знаёмыя» за час чатырохгодняга нябыцьця ўцекачоў пасьпелі распрадаць усе рэчы і ўцекачы, што варочаюцца, знаходзяць голыя сьцены.

На Ліповай в. з фабрыкі праз адчыненае вакно ўкрадзены дарагі раменны пояс.

ЛЕЗАНКІ, пад Беластокам. У тутэйшых ваколіцах грабаўнікі напалі на жыда, што ехаў гасьцінцам. Паліцыя арыштавала іх. Гэта быўшыя расейскія, ваенныя што нядаўна вярнуліся дамоў.

КУЗЬМІЧЫ. У аднаго сяляніна ўкралі двое коней: жарабца 2-х гадоў і 10-х гадоў кабылу.

ПАДБРАСІНАУКА, Сакольскага пав. Злодзеі ўламаліся ў стадолу сяляніна Я. Парадовіча і ўкралі адтуль 4 г. каня каштана і 6-годнюю жоўтую кабылу. У П. ня было сабакі.

РАКОВІЧЫ, пад Сапоцькінам. Двое сялян Сакольскага і Аўгустоўскага павету памсьціліся ганебным спосабам над адным тутэйшым сялянінам. Яны ўначы загарэлі яму рунь. Яны будуць вельмі срога пакараны.

СТРАСДЫ. Увечары 27 кастрычніка гаспадар Разбікіс злавіў на сваім панадворку злодзея. З помачай суседзяў яго адправілі ў жандарскую станцыю. Па дарозе ён вырваўся, закалоў гаспадара Антона Боціруса і ўцёк.

ВІЛКАВІШКІ. У начы злодзеі ўварваліся да гандляра Гэнтэльштэйна і ўкралі ў яго 8 тысяч мар.

ВЯЛІКІЯ ШХОРЫ. У гаспадара Адама Тышкевіча ўкрадзена з узломам з стадолы кабыла.

МЕРКЧЫШКІ. У Гаспадара Таўчкуса выламалі хлеў і ўкралі чорнага каня і чорную жарэбную кабылу. Яны запраглі каня ў воз гаспадара, а для кабылы ўзялі воз сяляніна Меркевіча. Сабаку Таўчкуса яны павесілі перад дзьвярмі яго.

СІМОНЫ, Купіскага пав. У тутэйшых ваколіцах было некалькі здарэньняў падпалу двароў, стараст і старшынь. Яны дастаюць таксама лісты з пастрашаньнямі. Аднаго жыхара злавілі з гэткім лістом у кішані, каторае яшчэ ня было паслана.

Новыя білеты пазычковае касы (Darlehnskassenscheine) на ½ 1 і 2 маркі.

(Глядзі «Гоман» № 86).

Білеты пазычковае касы на 1 марку маюць велічыню 8×12½ цт.

Пярэдняя старана мае складзены з хараша штрыхаваных ліній зялёны грунт. Орнамэнтальная аблямоўка абхоплявае сярэднюю часьць Край апрача аблямоўкі мае пераменжную фіалетавую афарбоўку з перадруку, складзенага з лістаўдных зорак і чатырохкутняга ўзору. У верхнім і сподні краі на пакіненым сьветлым полі надрукована «Eine Mark».

У сярэдняй часьці скрозь цэлую сетку ліній прасьвечавае зялёны колер. Паверх тэтага ёсьць яшчэ адна слабая і мала цямкая сетка ліній фіалетавага колеру. У сярэдзіне гэтыя фіалетавыя і зялёныя сеткі ліній твораць, з трох побач ляжачых кругоў, він'ету. Сярэдні вялікшы круг прыкрывае часьць абодвух меншых бакавых кругоў і на знадворным яго краю ёсьць дзесяць раз слова «Mark».

На гэтым грунце такім самым, як аблямоўка, бурым колерам надрукован тэткі тэкст:

«Darlenskassenschein
1 Eine Mark 1
Kowno, den 4. April 1918
Darlenskasse Ost
Fischer v. d. Marwitz. Moritz».

Пад трыма подпісамі - факсіміле стаіць, у такім самым, як і на ½ марковым білеце, аб'ясьненьне аб гарантыі нямецкага гасударства аб выкупе білетаў. (гл. ½ марк. білет).

Адваротная старана мае, складзеную з дробных кругоў паверхню такога самага зялёнага колеру як і пярэдняя старана. Кругі ў сярэдзіне маюць нямецкага гасударственага арла, а як надпіс словы «Darlehnskasse Ost Kowno».

У сярэдзіне ёсьць з трох часцей зложаная, кругавідная, складзеная з розэтаў, він'ета. Сярэдняя вялікшая часьць, так сама, як на пярэдняй старане, прыкрывае трохі абедзьве бакавыя меншыя часьці. На першай ёсьць число «1» а на апошніх дзьвёх-слова «Марк» нэгацінным шрыфтам. У такім самым парадку, як і на ½ марк білетах, ёсьць тут на верхнім краі нямецкі, на сподні у лева латыскі, а ў права літоўскі карны тэкст. (Гл. ½ м. біл.).

З абодвух бакоў у поперак ёсьць абазначэньне вартасьці білета ў лева па латыску: „Aifdewu kafes fihme Weens marka“ ў права па літоўску: „Skoimamasios kasos ženklas Viena markė“.

Текст на адваротнай старане надрукован чорным колерам.

Нумэры пастаўлены такім самым парадкам, як і на ½ марк. білетах.

(Далей будзэ).

Вайна ці Мір?

ВЕНА (В.Т.Б.) 31.X. **Урадова.** Армейская глаўная каманда ўжо 29 кастрычніка паслала праз Італьянскі фронт прадлажыць, каб усьцерагчыся далейшага праліцьця крыві, замірэньне. Калі значыцца вайна будзе ісьці далей, дык пралітая кроў падзе не на галаву аўстрыяцкага ўраду.

БЕНА. Міністэр-прэзыдэнт Ляммаш зьвярнуўся з адозвай да фронта, у каторай дамагаецца захаваць парадак і дысцыпліну. Урад прыняў усе меры, каб магчыма скора войска магло вярнуцца дамоў. Салдаты, што вернуцца з фронту, павінны будуць прымаць учасьце пры галасаваньні за самаазначэньне народаў.

БЭРЛІН. Урадовая «Nord Deut. Algem. Zeit». піша, між іншым: „Нямеччына згодзіцца на мір гвалту толькі тады, як яна будзе ляжаць на зямлі. Няхай непрыяцель ня выкліча новай катастрофы для ўсіх народаў немагчымымі жаданьнямі.

ЛОНДОН. 31.X. У Ніжняй Палаце міністэр міжнародных спраў сказаў, што ўжо зроблена замірэньне з Турцыяй. Саюзьнікі дастаюць права праезду праз Босфор у Чорнае мора. Яны займаюць форты на Дарданельскім пратоку і на Босфоры і дастаюць пазад цяпер ужо ўсіх сваіх ваенна-палонных.

ЛОНДОН. Між Англіяй і Амэрыкай пачаліся непаразуменьні. Англіцкі штатс сэкрэтар Мэк Пірсон меў прамову, у каторай паказаў, што Англія ня можа прыстаць на формулу Вільсона аб свабодзе мораў. Проціў гэтага дамаганьня мы павінны бароцца.

ЛОНДОН. «Morning Post» паказавае з Ньюёрка аб пасланьні Вільсона сэнату, у каторым кажацца аб канечнай патрэбе міра без анэксый і контрыбуцый.

ВАШЫНГТОН. Рузвэльт і Тафт апублікавалі адозву, каторая кліча народ выбраць рэспубліканскую большасьць і крытыкуе праграму Вільсона. Рэспубліканская партыя павінна дамагацца бязумоўнай здачы Нямеччыны.

Наагул у Амэрыцы заметны антогонізм між дэмакратычнай партыя Вільсона і рэспубліканскай Рузвэльта.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 2.XI. Згодна з зробленым Турцыяй з саюзьнікамі замірэньнем. Турцыя абавязаваецца спыніць усякія зносіны з цэнтральнымі дзяржавамі і выслаць зараз-жа з Турцыі ўсіх немцаў і аўстрыякоў.

БЕНА (В.Т.Б.). 3.XI. **Урадова.** На Італьянскім ваенным тэатры аўстрыяцкія войскі на аснове замірэньня спынілі ваенныя дзеяньні.

БУДАПЭШТ. Нямецкія войскі пакінулі Константынополь, каторы заняты англічанамі і французамі.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

ЛОНДОН. Газэты аднадушна паказаваюць аб сьпешнай рабоце савецкага ўраду пры арганізацыі савецкай арміі. «Times» паказавае, што расейская армія арганізуецца з жалезнай дысцыплінай і мае ўжо 500,000 салдатоў.

ПЕЦЯРБУРГ. Зінов'ев, камісар паўночнай комуны, вышаў у адстаўку. Яго месца заняў Луначарскі. Максім Горкі назначаны камісарам асьветы.

ШТОКГОЛЬМ. 1.XI. У большэвіцкіх кругох вялікае нездаволеньне з прычыны росту англа-амэрыканскага імпэрыялізма. Баяцца акцыі саюзьнікаў проціў большэвізма, што азначала-б канец рускага ўраду. Вільсон сказаў, што ў войсках чэха славакоў і іншых ваюючых у Расеі ён бачыць сілу, каторая бароніць народную волю і расейскі ўстаноўчы сэйм.

Расейскі ўрад радаў зьярнуўся да чэскага ўраду ў Празе з прапанаваньнем прапусьціць чэхаславакоў, што ваюють ў Расеі, без перашкод у Чэхію.

БЭРЛІН. З прычыны наказу з Масквы, што саюзьнікі маняцца разам з контррэволюцыянерамі ў Расэі весьці концэнтрованае наступленьне на большэвіцкі ўрад, орган нямецкіх социял-дэмакратаў „Vorwärts“ піша, што соцыялісты ўсіх краёў адхінуць умяшаньне ў унутраныя справы Расеі. Хоць нямецкая партыя соцыял-дэмакратаў не згаджаецца з тэорыямі большэвікоў, але яна ніколі ня згодзіцца на крыжацкую вайну проці іх.

З усяго сьвету.

БЭРЛІН. 2.X. Імператар сказаў нованазначаным штатс-сэкратаром, што нямецкі народ павінен зрабіцца самым вольным у сьвеце.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 2.XI. Імпэратар рэскрыптам на імя рэйхсканцлера пацьвярдзіў зьмену констытуцыі, згодна з каторай часьць правоў, што належылі дагэтуль імпэратару, пераходзіць народу.

БЭРЛІН. 2.XI. Апавешчана свабода сабраньняў і свабода друку. Аграніченьне датычыць толькі ваенных спраў і паддзяржаньня грамадзкага парадку.

БЭРЛІН (В.Т.Б). 1.X. Генэрал-фэльдмаршалак Гіндэнбург апублікаваў адозву да нямецкага народу, у каторай, між іншым, кажа: «я дзякую за вельмі многія прывітаньні з усіх колаў і часьцей нямецкага народу. Усім заклапочаным у цяперашнюю гадзіну аб долі Нямеччыны я кажу: разьвязаваецца наш гонар, воля і будучына. Мы ня можам быць пабіты, калі мы будзем стаяць разам. Калі мы будзем у злучнасьці, дык нашай бацькаўшчыне ня страшны ніякія буры.

БЭРЛІН. 1.XI. Баўгарскае пасольства ў Кіеве дастала гэткае павядамленьне: 25-га кастрычніка абвешчана баўгарская рэспубліка. Кароль Барыс адрокся ад пасаду. На чале гасударства стала рэгэнцыйная рада, каторай кіруе павадыр сялянскай партыі Штэмполенсгар. Армія ў 40 тысяч чалавек перайшла на яго старану.

БУДАПЭШТ. 28 кастрычніка ў Чорнавіцах утварылася рада румын. Яна жадае злучэньня ўсіх румын Аўстрыі і Вэнгрыі ў незалежную дзяржаву. Вэнгерскія нем-

цы заявілі, што будуць стаяць за Вэнгрыю, як за бацькаўшчыну, але жадаюць поўнай свабоды нацыянальнага, школьнага і царкоўнага разьвіцьця. У Сараеве абвешчана велікасэрбская нацыянальная рада, каторая аслабаніла забіўцаў эрцгэрцога Францішка Фэрдынанда, з прычыны сьмерці каторага пачалася сусьветная вайна.

МЮНХЭН. 2.XI. Баварскі кароль рэскрыптам ураду заявіў аб сваім жаданьні, каб у будучыне Баварскі ўрад меў даверые Баварскага парлямэнту. Баварскае мініс тэрста падало ў адстаўку. Апавешчана шырокая амністыя.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). У Вэнгрыі ўтварылася міністэрства Каролі. Яно спадзяецца ў кароткі час спыніць непарадкі. Эрцгэрцог Язэп наказаў нацыянальнай радзе, што кароль Карл згадзіўся на міністэрства Каролі.

ВЕНА. 31.X. Гр. Стэфана Тішу, б. вэнгерскага міністра-прэзыдэнта, забілі салдаты падчас спацэру на вуліцы.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 3.XI. Як наказаваюць з Вены гр. Андрашы вышаў у адстаўку.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 1.XI. Індускі цэнтральны камітэт у Эўропе зьвярнуўся з просьбай да Вільсона абараніць 315 міліёнаў людзей у Індыі ад Англіцкага ўціску. Англіцкі імпэрыялізм — гэта праўдзівая прычына крывавых войнай ува ўсіх мясцох сьвету.

БЭРЛІН. 31.X. **Верхняя Палата** Верхняя Палата аднагалосна прыняла прадложаную б. начальнікам упраўленьня Літвы, гр. Еркам, рэзалюцыю аб вернасьці дынастыі гогенцолернаў.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкія апавяшчэньні.

1.XI. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: У Фляндрыі непрыяцель пачаў узноў свае штурмы. Наабапал Зомэргэн мы адабралі назад контратакай утрачанае часова мастовае ўкрапленьне. На рэшце фронту мы адкінулі непрыяцеля перад нашымі лініямі. Глаўную атаку французы і англічане вялі між Даінцэ і Шэльдай. На паўдня ад Дэінцэ пры Сэльтэ-Амцэгэн непрыяцель уварваўся ў нашыя лініі, але контратакай быў ўзноў адкінены назад за дарогу Дэінцэ-Круісгаутэм. Войскі на поўнач ад дарогі Кортрык-Удэнарт адыйшлі праз дзень на вышыні наабапал Нокерэ. Бітвы ўвечары задзяржаліся на двох або трох кілёмэтрах на ўсход ад нашых старых позіцый.

Фронт нямецкага Насьледніка: На вышынях Энь артылерыйская бітва вялізнай сілы. На паўночна-ўсход ад Гэрпі непрыяцель з новымі сіламі пачаў свае моцныя штурмы. Яны адкінены з самымі цяжкімі стратамі.

Фронт ф. Гальвіца: На ўсходнім беразе Маас ажыўленая артылерыйская бітва.

Паўднёва-ўсходні тэатр.

Нямецкія войскі ўзяты на паўночны бераг Дунаю між Белградам і Сэмэндрыяй. Перайшлі праз Дунай без перашкоды непрыяцеля.

2.XI. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: На фронце Ліс бяз зьмен. На паўдня ад Дэінцэ мы адышлі за Шэльду. На паўдня ад Валянсэнь сільныя штурмы англічан. Пры Ольруа непрыяцель уварваўся ў нашыя лініі і дайшоў паўднёвага прадмесьця Валянсэнь. Уначы мы нязначна ад непрыяцеля пакінулі места.

Фронт нямецкага Насьледніка і ф. Гальвіца: Пасьля вялізазнай артылерыйскай бітвы французы і амэрыканцы пачалі штурмы між Аргонамі і Маас. На вышынях на заход ад Энь між Лё-Шэльф і Гэрпі адкінены штурмы непрыяцеля. На ўсход ад Лё-Шэльф непрыяцель нідзе ня мог дайсьці да нашае лініі. Пры Баног у ўпорнай бітве на штыхі непрыяцель адкінены. На ўсход ад Рэзуврапс штурм непрыяцеля адкінены перад нашымі лініямі. Вышыні пры Фэржы праходзілі шмат разоў з рук у рукі, нарэшце мы іх удзяржалі. Наабапал Рэтэль непрыяцель перайшоў на паўночны бераг Энь, але контратакай быў адкінены за рэчку. Вялікімі сіламі французы атакавалі ад Фузьей да Гранфрэ. Ля Вонк непрыяцель перайшоў праз Энь і ўзяў вышыні на ўсходнім беразе ракі. Пры Невіль-Э Дэ і пры Торон мы задзяржалі непрыяцеля. Наабапал Вузьей непрыяцель 6 разоў штурмаваў, але быў адкінуты далёка перад нашымі лініямі. Пры Вангі непрыяцель адкінены контратакай. Непрыяцель захапіў Фалезь. Між Энь і Конт непрыяцельскія штурмы адбіты перад нашымі лініямі. Між Энь і Маас амэрыканцам удалося на вузкім фронце ўварвацца ў нашую позыцыю і ля Баёнвіль дайсьці да нашай артылерыйскай лініі. Пад канец бітвы непрыяцель задзержаны на лініі Шанпінэль-Анкрвіль.

3.XI. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: У Фляндрыі мы ўзялі нашыя войскі пры Ліс назад да Гента. Пры Валянсэнь упорныя бітвы. Англічане адціснулі нас на Сультэнь і занялі Прэссу. Віле-Поль мы ўдзяржалі проці многіх штурмаў. Пры Лянбрэсі мы контратакамі адкінулі наступленьне непрыяцеля.

Фронт нямецкага Насьледніка і ф. Гальвіца: На заход ад Гіз наступленьне непрыяцеля адкінена. Між Эн і Шампінэй мы ўзялі наш фронт назад. На заход ад Мозэль упорныя стычкі.

Лейтнант Буклер меў 35 пабеду ў паветры.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ВЕНА. Італьянскія марскія афіцэры ўварваліся ў гавань Поля і затапілі броненосец «Wiribus unitis».

Італьянскі флот у сераду увечары ўвайшоў у гавань Рэка (Фіумэ)

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 3.XI. Навакол Англіі нашыя падводныя лодкі ізноў затапілі 46.000 тонн, між імі дзьве цыстэрны.

Думкі на чародзе.

Каб ведалі вы, браточкі мае, што я вам буду баяць, дык вы за брухі хапаліся-бы зо сьмеху, дальбог праўда!

Бо ў мяне, што слова, то й праўда. А праўдзіць я стаў ад таго часу, як пасядзеў у турме за чужога каня, што прыпадкам у начы пад'ехаў, ды злавілі і білі ды на гарачыя скавароды ставілі.

Ад таго разу я ня раз гаварыў сваім:

— Слухай мяне, дык скора будзеш у Ашмяне, у турме!

Бо я ведаю і суды, і начальства і турму! Я ўсё ведаю.

Бо што, скажэце, проці мяне варт гартай даматур, каторы ведае толькі бульбу абіраць ці венікі вязаць, га?

Во нядаўна сабраліся вясковыя паталкаваць аб вайну, што робіцца на сьвеце.

Ну што толькі яны ня здумаюць, што ўзбрыдзе ім на ўмо, тое лапочуць!

Кажуць, баўгарскі цар пашоў упрочкі, аўстрыяцкія народы разбрыліся хто сабе. Кароль аўстрыяцкі карону траціць.

Ну ці-ж гэта можа быць праўда?

Кажуць нямецкае войска маніцца нас пакінуць дыісьці бараніць сваю бацькаўшчыну.

Пры кім-жа ж мы застанёмся?

Хто над намі будзе панаваць?

Чытае Юрка газэціну, амэрыканскі прэзыдэнт вяліць усякай зямлі, усякаму народу дзяржаць парадак сваймі сіламі.

Ня трэба, кажа, каб адны над другімі валадалі. Можа сярмяга ўваружыцца для ўтрыманьня свайга ладу, склікаць з усіх вёсак і мест сэйм, назначыць сваё ўпраўленьне і ад малога да вялікага, усе ўстановы з нашых людзей злажыць.

— Ня вашым, кажу, носам!

Калі кінуцца ўсе на мяне.

— Што-ж мы, кажуць, быдлё якое? Ці-ж гэта мы арыштанты якія, каб век збыць паднявольнымі?

— Якая-ж мне падняволя?

— Маўчы, кажуць, галапупец, табе добра за ўсякім парадкам! Ты і вайны ня чуў. А ўсё з сваім гострым языком. Каго ўкапаеш, бульбу вынайдзеш захаваную ці скаціну няпісаную. А сам і ў абоз ня едзеш. То сланінкай зашмаруеш, то з водкай заляціш.

Тут мне і адбрахацца няма чым.

А ўсё кажу дай сабаку кусок хлеба ды кажы, каб прасіў Бога, каб мужык панам ня быў.

Кажуць мне, каб цалаваў сабаку у... аж мне брыдка вам сказаць нават куды.

Летась я з вамі іначай загаварыў-бы, але цяперака і газэта гэта грызмоліць, мусіць не забараняюць гэтага пісаць, ці што, альбо я ведаю.

Цьвердзяць суседы, што ў Нямеччыне на міністраў наставілі паслоў ад работнікаў, соцыялістаў значыць. Па ўсім сьвеце пашла ламаніна старога парадку. Брухачы, што мелі рабіць з вайны карысны інтэрэс, адступаюць у тыл, а кашу расхлёбаваць будуць людзі працы. Яны завядуць парадак і паложаць фундамэнт да новага строю.

— Ну што-ж вы, пытаю, пачніцё, га?

А будзем дамагацца як кольвечы ўваружыцца, каб нашых канакрадаў упыніць, каб чужынцоў на Беларусь панаваць ня пусьціць, ды людзей у сэйм устаноўчы пашлемо. Будзем самі над сабой валадаць.

А я сабе думаю, кажу, ня дасьць вам прэзыдэнт амэрыканскі тварыць сваё права, прышле вам якіх паноў ды будуць усё адно вам перад носам трэсьціся.

Але не пасьпеў я гэта сказаць, лучына разам пагасла, а нехта зблізку калі суне мне хвігу пад нос, што аж і цяпер мне здуўшы, дык паляцеў я кульком ад гэных зладзеяў.

Каб іх, як гара, здуло!

Сусед Мацюк.

Пачтовая скрынка.

Просім усіх, хто знае адрасы беларусаў:

Янкі Купалы (Івана Луцэвіча),

Якуба Коласа (Константына Міцкевіча) і

Агранома Рышкевіча, прыслаць іх адрасы ў Рэдакцыю «Гомана».

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман.» Рэдактар Язэп Салавей.